

A portrait of an elderly man with grey hair, smiling slightly, wearing a dark jacket over a black turtleneck. He has his arms crossed and is standing next to a dark wooden door frame. The background is softly blurred, showing green foliage and a light-colored wall.

Jiří Padevět /
Ivan Kraus
**PĚTATŘICET
DOMOVŮ
A JEDEN
PSACÍ STROJ**

Vyšehrad ROZHOVORY

Pětatřicet domovů a jeden psací stroj

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

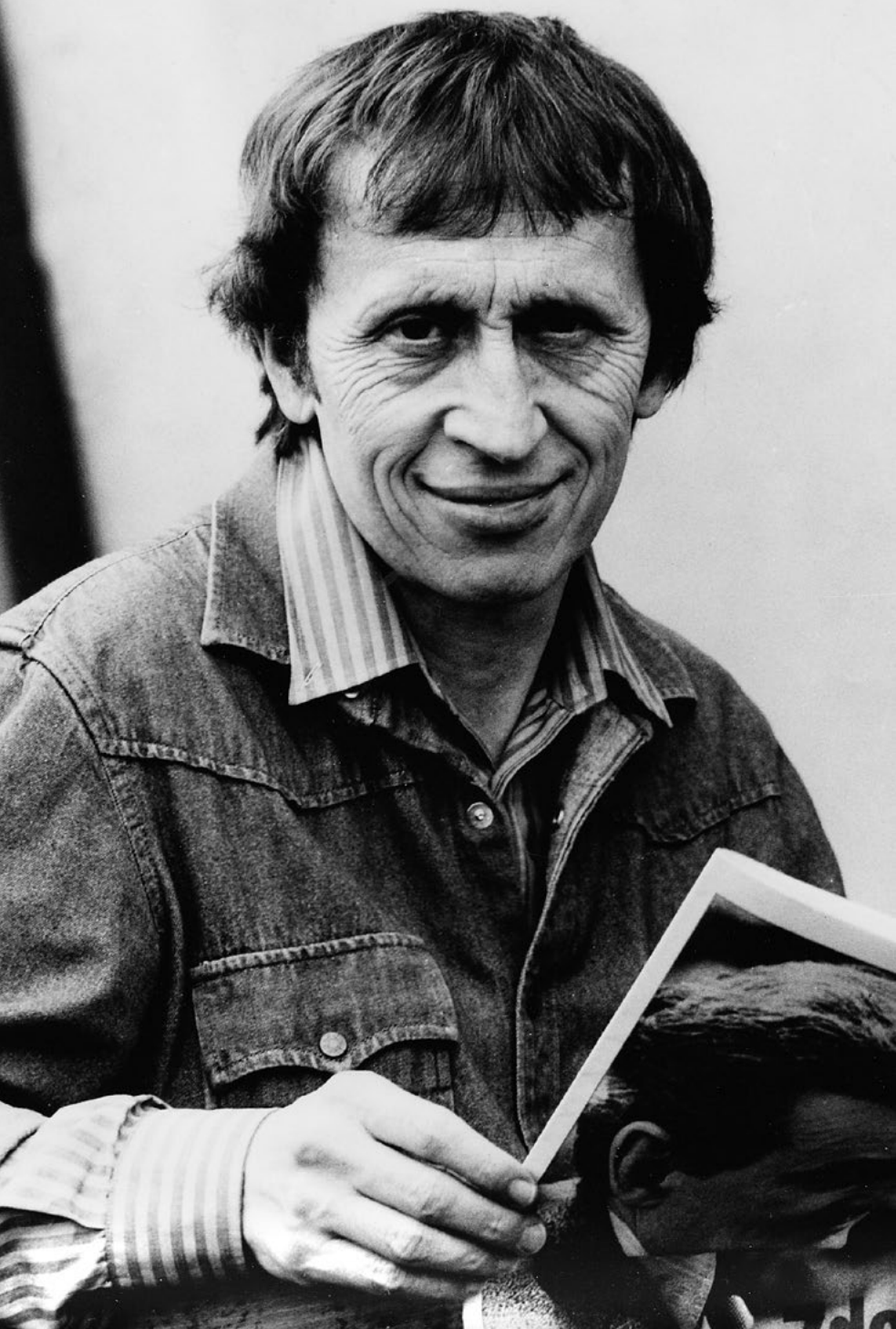
Ivan Kraus / Jiří Padevět
Pětatřicet domovů a jeden psací stroj – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Jiří Padevět / Ivan Kraus

PĚTATŘICET DOMOVŮ A JEDEN PSACÍ STROJ

Jiří Padevět /
Ivan Kraus
**PĚTATŘICET
DOMOVŮ
A JEDEN
PSACÍ STROJ**

Vyšehrad

Fotografie na str. 4:
Ivan Kraus, 1990,
autor Dagmar Hájková

© Ivan Kraus c/o DILIA, 2026

© Jiří Padevět, 2026

ISBN tištěné verze 978-80-267-3368-3

ISBN e-knihy 978-80-267-3369-0 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-267-3380-5 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-3381-2 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

PÁR SLOV

Nazval jsem úvod možná nepatříčně, protože pár slov není snadné najít. Myslím si, že je mnohem lehčí slova škrtat na papíře než je nevyslovit. V rozhovorové knížce to však moc nejde.

Představuji si, jak si v tomto ohledu vedli pralidé, když se dopustili rozhodnutí zaznamenat své výroky a byli pak nuceni je pracně vytesat do kamene. Možná, že někteří dospěli k rozhodnutí vyříkat si všechno raději ústně a místo lovu slov se raději věnovat opravdovému lovu, tomu, který vedl k nějakému úlovku. Pracovitou praženu to rozhodnutí jistě potěšilo. Radovala se, že manžel místo svých prastarých myšlenek, které už tolikrát slyšela a už se jí dávno jevily jako zkameněliny, šel konečně dělat něco užitečného. Mám pro to pochopení, neboť měreno dnešní dobou jsem už i já pračlověk.

Stručně vytukáno do tabulky Wordu mohu jen říct, že jsem se narodil po příchodu Němců, odešel po příchodu Rusů na řadu let do zahraničních jeskyní a vrátil se nakonec zase domů. Knížka rozhovorů s Jiřím Padevětem by měla trochu přiblížit, co mne po té dlouhé a zajímavé cestě napadá. Ale do kamene bych své zážitky vytesat nemohl.

Proto chci čtenáře zdvořile upozornit, že se v krajním případě může lehce ubránit přemíře zbytečných slov a kdykoli pár stránek svobodně přemítnout a omezit tak jejich nadměrné množství jen na opravdových pár.

Uživí mě to? (1967)

Psavec

Ivane, než se dostaneme k dítěti narozenému dva týdny před vznikem protektorátu Čechy a Morava, k prvním vzpomínkám a k rodičům, protože podobnou otázkou začíná skoro každý rozhovor, zeptám se, abychom byli alespoň trochu originální, na věc, která nás mentálně i profesně spojuje. Jaký je tvůj vztah ke knihám? A nemyslím jenom ty vlastní. Co je pro tebe kniha?

Knih, to je nepopsatelná, nádherná záležitost, věc touhy, chuti, vášně, srdce... Na stáří už můžu mít potíže jakékoliv, jenom probůh ne s očima! Oči jsem si i kvůli knihám nechal udělat. Číst knihu je úžasná věc. Horší je ji vyrábět. Psát. Něco ti prozradím: napíšu to, a když je to takzvaně hotové, už se k tomu nevracím.

Tak to jsme na tom trošku podobně. Já nesnáším korektury vlastních knih, to je asi nejodpornější práce.

Mně když vyjde knížka, tak ji první den prolistuju, no dobře, druhý den ji prolistuju, a končím. A někdy se ptám své ženy Nadi: „V který knize je tahle povídka? Jak se jmenuje?“

A odcházím občas i od televize, když je toho příliš, těch výkřiků a sebeprezentace... Obecně mně ta mnohomluvnost v médiích neseď. Už jsem tím tak nemocný, že si občas doma před obrazovkou sám pro sebe trochu neoprávněně říkám: „Prosím tě, mluv jenom k věci.“ To je únava slovy.

Nejsem přítelem literátství, chlubitivého psaní pro psaní. Tomu nerozumím. Brácha Honza mě napomenul, ať si neříkám

„škrabal“, že je to devalvační. Ale „literát“ je moc nahoře. Tak si říkám „psavec“. V principu jsem vypravěč, a pánbůh zaplat, když se mi sem tam něco povede. To není přílišná skromnost.

Zaujalo mne, co jsem našel u Isaaca Bashevisa Singera, jednoho z mých miláčků – že po sobě to napsané taky už nečetl. Že se to nemá moc upravovat, aby byla z textu cítit vášeň. U mne to je jednoduchý: zjistil jsem, že text se opravou dá nejen zlepšit, ale i zvorat. Třetí možnost není. A dobře mi tak.

Já to po sobě taky radši nečtu. Snažím se při prvním psaní a povídky píšu opravdu z oleje. Čili ani ty nepatříš mezi autory, jejichž rukopis je na konci podtrhaný dvaceti barevnými pastelkami a šestkrát přepsaný...

Ne. Ale patřím mezi ty, kterým psaní trvá. V krajním případě je to i dvacet let odmítání, kdy mi Naďa jednu věc stále kladla na stůl a já jsem říkal: „Jo, já se na to podívám.“ A když jsem si na to jednou sedl, hned jsem začal škrtnout a vsuvkovat a upravovat, až jsem uznal, že to není k ničemu.

Ty jsi sice řekl, že jsi vypravěč, ale podle toho, co říkáš, jsi spisovatel. Protože uznat, že něco vlastního, co si po sobě přečteš, je srágora, to soudě podle literární produkce, která je okolo nás, umí opravdu málokdo.

Dosáhnout trvalé spokojenosti je hrozně těžké. A ty modely, ty velké postavy! Čím víc je člověk četl, tím hůř si pak sám připadal. Přečtu si Čechovova „Chameleona“ a říkám si, jak je to skvělý humor. Protože povídka není jen pokus o legraci, naopak, on je ten humor dost smutný. A to je dobře.

Čechov má i temnější povídky. Třeba o dítěti, co pláče tak dlouho, dokud není udušeno.

A nejen on. Takový Zoščenko bavit čtenáře podobně. A řada jiných autorů z Latinské Ameriky, třeba Márquez. U něj je to místy drama a občas zase úsměv plynoucí z nadhledu. To mám moc rád.

Často při psaní bloudím, ale pak mám, jednou za dlouhý čas, nával radosti. K tomu se ti přiznám. Ale ne veřejně – takže

se jen svěřím Zdeňku Vašíčkovi: „Představ si to, že mě otiskli v *Literaturnoj gazetě*.“ A on na to: „Člověče, to je lepší než nobelka.“ Otiskli mi povídku „Poločas pro Sokrata“. Někdo to financoval, ale hlavní je, že v tom nebyl a není Putin, nebo ten, kdo měl v Moskvě tehdy službu. Ta *Gazeta* si drží Puškina, tu literární historii, tradici. Samozřejmě je to dnes asi jiné než dřív. Dnes už tam mohou otisknout i Solženicyna, Zoščenka či Bulgakova.

Jindy jsem si zas naordinoval trochu potěšení z možnosti mít něco v německé antologii světového humoru. Důvodem párminutové radosti ale byla hlavně jména těch ostatních autorů a to, že jsem mezi ně směl. Trocha pokory musí zůstat.

My Češi jsme se vlastně velmi často v takových těch oškli-vých, anebo naopak hezkých, přelomových chvílích upínali ke knihám. Největší boom českého psaní jsou roky 1939–1940, tedy začátek protektorátu, pražské jaro a rok 1990–1991. Jak pro tebe byly důležité knihy během gymnaziálních studií v 50. letech? Pomáhaly ti tu dobu přežít?

Já měl chytrou matku. Táta byl trochu radikál, který četl *Švejka*, po válce *Mein Kampf*, Kafku, ...

Počkej, *Mein Kampf*, *Švejk* a Kafka je poměrně zvláštní kombinace.

Ano, to měl na nočním stolku. Já z toho byl zmatený, ale on mi řekl: „Tam je přece všechno.“ Sám mám o mnoho let později na nočním stolku dva deníky Goebbelse. – To je tvoje téma. – A žasnu. On má strach, co si myslí Führer. Tenhle suverén, ten génius rétor nacismu, je tváří v tvář Vůdci nejistý chlapík. Pak má navíc tu milostnou aféru, že jo. A já si říkám: „Podívejme, ty ses musel hodně překonávat, abys byl takový suverénní herec.“ To se těším, že v *Bestiáři* (Jiří Padevět: *Český bestiář*, Academia 2024, pozn. red.) najdu, co to všechno s lidmi dělá, ty převleky.

O tom je právě i ta Čechovova povídka „Chameleon“. Vtip těch vzácných písmenek jsou tak trochu i slzy, což je jev, který provází jak smích, tak melancholii. Obdivuju autora, kterému se to podaří, a vracím se k němu i po mnoha letech, kdy už z beletrie

jen vybírám, za kým se znovu vydat a jakou četbu si osvěžit. Není mnoho humoru, který ke mně mluví.

Takže knížka pomáhala přežít 50. léta?

Knížka pomáhala. Matka mně dokonce posbírala a uschovala všechny legitimace z městské knihovny. Já vždycky chodil se štosem. A vlastně mě to ovlivnilo. Ovlivnilo mě už na nižší škole, když mně paní učitelka češtiny Zahajská někde něco škrtla a jinde něco opravila, a pak najednou napsala pětiřádkovou pochvalu, jak je ten sloh pěkný a že bych měl pokračovat. Tak jsem si to tenkrát četl, pak si to prohlídla máma a ráda to podepsala.

Moje matka byla milovnice *Lidovek*, taky některé staré schovala z minulosti. Mluvila o Peroutkovi. *Budování státu* bylo součástí rodinné knihovny. „Peroutka, Čapek...“, říkala zbožně maminka a s přídechem vyslovovala i další jména, pátečníky i lidovkáře, tehdejší literární a publicistickou elitu.

To byli totiž vlastně lidé, kteří ti zároveň byli blízcí a zároveň tě přesahovali. Taková dneska nejsou a chybí.

A později, když díla zase mohla vycházet, tak se rozčilovala: „Čapek v Levných knihách? Co to je?“ Já se ji snažil zklidnit a vysvětloval jí, že to není odsudek Čapka, že takový je svět, to jsou ceny, slevy a trh a velkoobchod, nazdar. – „No dobře, ale...!“ Pro ni to bylo trochu posvátné.

Čapka zlevňoval i Borový ve 30. letech, když byla krize. Knižky se prostě zlevňují.

To naštěstí nevěděla. Pro tu generaci to bylo něco, co povznášelo. Mně trvalo, než jsem přišel na to, jaké má společnost štěstí, když se v ní najde člověk, který dokáže pojmenovat něco z dané epochy. To byl třeba Werich, který promluvil na zahájení výstavy židovské obce v roce 68. A táta mi přinesl jeho projev na papíře, ačkoliv zrovna na víru nikdy nebyl. Táta říkal, že Bible je špatně napsaná kniha. A když jsme šli na hřbitov za jeho předky: „Čepičku nenosím.“ – „Proč?“ – „To je nehygienický. Odmítám.“